

กลุ่มที่ ๓

บทบาทพุทธศาสนับถึดกักับการเผยแผ่พระพุทศศาสนาบนพื้นที่สูง

๑. หน่วยงำนรับผิัดชอบ

โครงการพระบัณถึดอาสาพัฒนาชาวเขา (ธรรมจาริก) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วัดสวนดอก ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๗๘-๙๖๗ ต่อ ๓๑๐ โทรสาร ๐๕๓-๒๗๐ - ๔๕๒

๒. ความจำเป็นและสถานการณ์ชุมชนบนพื้นที่สูง

ในเขตภาคเหนือและชายแดนแถบตะวันตกของประเทศไทย มีชาวเขาหลายเผ่าพันธุ์ที่ตั้งรกรากอยู่ เช่น จังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง แม่ฮ่องสอน ลำพูน เชียงราย แพร่ น่าน ตาก และพะเยา ชาติพันธุ์ชนเผ่าคือ กะเหรี่ยง เย้า มูเซอ ลีซอ ม้ง อาข่า ไทยใหญ่ ผีตองเหลือง ลี้อะและไทลื้อ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก แต่ละเผ่ามีความเชื่อ ประเพณี ภาษา การแต่งกาย เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งมีชาวเขาส่วนหนึ่งที่ไม่มึสัญชาติ ที่อยู่ตามตะเข็บชายแดนของประเทศ อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ ทางรัฐบาลเองมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาชุมชนบนพื้นที่สูงโดยวิธีการที่หลากหลาย จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ได้อนุมัติแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชนและการควบคุมพืชเสพติดบนพื้นที่สูง มีคณะทำงานระดับต่างๆ จากการเข้าไปดำเนินงานพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย หลายๆ ด้าน แม้จะผลมึดีด้านความเป็นอยู่ ได้รับความสะดวกสบายจากการบริการขั้นพื้นฐานจากรัฐบาลมากขึ้น เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอนามัยและสาธารณสุข การสาธารณสุขมูลฐาน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างความยุ่งยากให้กับชุมชนบนพื้นที่สูงในด้านการปรับกับสิ่งที่กำลังเปลี่ยนแปลงในสังคมที่เกิดขึ้น การปรับวิธีการทำมาหากิน ชาวบ้านไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเรียบง่ายอีกต่อไป จึงพบว่าชาวเขาวัยรุนจำนวนมากได้กลายเป็นแรงงานอพยพเข้าเมือง เพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว ปัญหาที่ตามมาคือการทำลายวัฒนธรรมประเพณี ยาเสพติด โรคเอดส์ อาชญากรรม ปัญหาความเสื่อมโทรมด้านจิตใจ

๓. หลักการและเหตุผล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จึงจัดให้มีโครงการพระบัณถึดอาสาพัฒนาชาวเขา ตั้งแต่ปี พุทธศักราช ๒๕๔๓ เป็นต้นมา วัตถุประสงค์คือการนำพระบัณถึดอาสาไปเผยแผ่พระพุทศศาสนาในหมู่บ้านชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงทั้ง ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยคัดเลือก

พระนิสิตจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตต่าง ๆ ที่อาสาสมัครมาพัฒนาบนพื้นที่สูงในเขตทุรกันดาร พันธกิจคือกระบวนการทำงานเน้นความต่อเนื่องมั่นคง ปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยให้แก่ชุมชนบนพื้นที่สูง การสร้างความเป็นปึกแผ่นความสามัคคีที่เกิดขึ้นในชุมชนการทำงานแบบเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ

จากการดำเนินงานของโครงการพระบัณฑิตอาสาที่ผ่านมา ทำให้องค์กรภาคประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ให้การตอบรับและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะการทำงานมีการประสานสัมพันธ์กับองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด โดยอาศัยหลักพุทธธรรมเป็นเครื่องมือ โดยผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้อาสาสมัครพระบัณฑิตอาสาเป็นจุดศูนย์กลางในการพัฒนาด้านจิตใจเป็นแหล่งเรียนรู้ สังเกตได้จากแต่ละปีจะมีชุมชน ครู และองค์กรในชุมชนได้มาขอให้โครงการจัดพระบัณฑิตอาสาเข้าไปพัฒนาในหมู่บ้านชาวเขาเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีหมู่บ้านที่ต้องการพระบัณฑิตอาสาในเขตภาคเหนือตอนบนตามรอยตะเข็บชายแดนมากกว่า ๑๐๐ หมู่บ้าน แต่โครงการมีพระบัณฑิตอาสาเพียง ๘๕ รูป อนาคตทางโครงการจะขยายฐานการปฏิบัติงานให้มีความครอบคลุมมากขึ้น

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา จึงใคร่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการไปเสริมสร้างพัฒนางานโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ภายใต้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ เพื่อให้การทำงานของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการและเป็นการเสริมสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็งของชุมชนต่อไป.

๔. วัตถุประสงค์ของโครงการ

๔.๑ เพื่อนำหลักพุทธธรรมสู่จิตใจให้แก่ชาติพันธุ์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการครองชีพได้อย่างเหมาะสมและสนองตอบนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้

๔.๒ เพื่อสร้างความมั่นคงในชุมชนเขตชายแดน ปลูกจิตสำนึกความเป็นไทย ให้ตระหนักในหน้าที่ของพลเมืองที่ดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข

๔.๓ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการติดต่อประสานงานกับภาครัฐและเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชุมชนบนพื้นที่สูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. การกิจของโครงการพระบิณฑิตอาสา

๕.๑ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนบนพื้นที่สูง

- พระบิณฑิตอาสาธรรมสัญญาจร
- การอบรมศีลธรรม
- การส่งเสริมศีลธรรมในโรงเรียน
- การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
- การสร้างแกนนำและเครือข่ายชาวพุทธ
- การเพิ่มจำนวนอาสาสมัครเครือข่าย
- การบรรพชาอุปสมบทและอบรมศีลจารีตภาคฤดูร้อน
- การสร้างศาสนทายาทสืบต่อพระพุทธศาสนา
- การสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์/การสอนธรรมศึกษา

๕.๒ การรณรงค์ลด ละ เลิก อบายมุข

- สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้เท่าทันพิษภัยยาเสพติด
- รักษาบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด
- สร้างแกนนำเครือข่ายลด ละ เลิกยาเสพติด
- ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการเสริมสร้างต้านอาชืพ

๕.๓ ส่งเสริมสนับสนุนประสานงานและจัดสวัสดิการสังคม สงเคราะห์บนพื้นที่สูง

- การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน
- ส่งเสริมกิจกรรมการกีฬา (ลานธรรม ลานใจ ลานกีฬา)
- จัดอบรมค่ายคุณธรรมเรียนรู้เท่าทัน “ เอดส์ ”
- ประสานงานและสงเคราะห์ เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ ครอบครัว ชุมชนและผู้ได้รับผลกระทบจากโรค ภูมิคุ้มกันบกพร่อง (เอดส์)
- ประสานและสงเคราะห์กรณีฉุกเฉินเร่งด่วน เช่น อุทกภัย วัตภัยและธรรมชาติ (ถุยังชีพ, ผ้าห่มกันหนาว, เสื้อผ้า, ยารักษาโรค)
- การค้นหาปัญหาและจัดทำโครงการร่วมกับชุมชนในการพัฒนากลุ่มและแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างครบวงจร

๕.๔ การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- การอบรมให้ความรู้แก่ชุมชน เห็นคุณค่าในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การปลูกป่าทดแทน การบวชป่าชุมชน การทำแนวกันไฟ
- สร้างเครือข่ายรักษ์สิ่งแวดล้อม

๕.๕. การให้การศึกษารักษาหน้าที่พลเมืองที่ดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

- ปลุกจิตสำนึกความเป็นไทยให้กับชาติพันธุ์ในชุมชนบนพื้นที่สูง
- สอนภาษาไทยชนเผ่าที่อ่านหนังสือไม่ออก สื่อสารภาษาไทยไม่ได้
- ปลุกสำนึกให้ชาติพันธุ์ชนเผ่าในตะเข็บชายแดนเป็นพลเมืองคนไทย
- ให้ชนเผ่าเกิดการเรียนรู้ในด้านสิทธิ หน้าที่ และการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ
- ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมของชนเผ่าให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่นและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

๕.๖. การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาชนเผ่า

- สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญภูมิปัญญา ท้องถิ่น ประเพณี อันดีงาม
- สนับสนุนส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมประเพณีชนเผ่า
- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

๖. จุดแข็งของโครงการ

- พระบัณฑิตอาสาสมัครการทำงานเป็นเครือข่าย
- สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายภายในชุมชน
- โครงการเน้นการทำงานเชิงรุกและความมั่นคงในพื้นที่
- ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา อาชีพให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- แต่ละปีมีชาวเขาทำพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะเป็นจำนวนมาก
- พระบัณฑิตอาสาเป็นที่เคารพนับถือ เลื่อมใสศรัทธาของชาวบ้าน
- อาศรมพระบัณฑิตอาสาเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ด้านจิตใจให้ชาวบ้าน
- พระบัณฑิตอาสา มีอุดมการณ์ เด็ดเดี่ยว เสียสละ อดทน ในการทำงาน
- พระนิสิตจากวิทยาเขตต่างๆ ให้ความสนใจเข้าโครงการเป็นจำนวนมาก
- พระบัณฑิตอาสาเป็นที่ต้องการของชุมชน ครู ทหาร หน่วยงานราชการ ในหมู่บ้านชาวเขา
- มีการติดตาม หนุนเสริม ร่วมกิจกรรมในภาคสนามอย่างสม่ำเสมอ
- มีการประสานสัมพันธ์กับคณะสงฆ์หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่อย่างใกล้ชิดในการพัฒนาชุมชน

๗. จุดอ่อนของโครงการ

- อาศรมส่วนมากไม่มีไฟฟ้าใช้
- งบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมมีน้อย

- ขาดงบประมาณในการก่อสร้างถาวรวัตถุ
- แต่ละอาศรมห่างไกลกัน การคมนาคมมีความลำบาก
- ขาดสื่อในการเรียนการสอน การเผยแพร่พระพุทธศาสนา
- ไม่มีงบประมาณผลิตสื่อในการเผยแพร่ที่คล้อยคล้องกับพื้นที่
- ภาระงานมากและกว้างแต่เจ้าหน้าที่ประจำโครงการมีน้อย
- พระภิกษุติตอาสาไม่มีความรู้ด้านภาษา ความเชื่อของชาวเขามากนัก
- แต่ละปีมีพระภิกษุติตอาสาไม่เพียงพอต่อความต้องการของชาวบ้าน
- งบประมาณในการติดตาม หนุนเสริมงานภาคสนามมีจำกัด
- การประชาสัมพันธ์งานโครงการมีน้อย

๘. วิกฤติ

- การติดต่อสื่อสาร การคมนาคมลำบาก
- ชุมชนส่วนมากมีฐานะยากจน
- ประชากรบางส่วนไม่มีสัญชาติไทย
- การแข่งขันในด้านการเผยแพร่ศาสนาอื่นสูง
- ชุมชนมีความเชื่อในบรรพบุรุษมาก
- ชุมชนบางแห่งเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด
- วัฒนธรรมจากตะวันตกหลังไหลเข้าชุมชน
- มีการอพยพแรงงานออกนอกชุมชนมากขึ้น
- ชุมชนมีสุขภาพจิตใจที่อ่อนแอลง
- ชุมชนมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
- ชุมชนไม่มีความเข้าใจในหลักธรรมของพุทธศาสนา

๙. โอกาส

- เป็นการสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยยึดแนวทางพุทธธรรม เน้นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่มีความสอดคล้องกับกับการดำเนินชีวิตสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม
- เป็นการหนุนเสริมนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการการเข้าไปส่งเสริมอาชีพ การศึกษา ให้ชุมชนบนพื้นที่สูง รู้จักจักพึ่งตนเอง โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- เป็นการสร้างโอกาสให้เด็ก เยาวชนบนพื้นที่สูงได้มีโอกาสในการบวชเรียนในพระพุทธศาสนา เป็นการสร้างศาสนทายาทในพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงและถาวรตลอดไป

- เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ชุมชนบนพื้นที่สูงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ยึดเอาพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ เป็นที่พึ่งในการครองชีวิต
- มหาวิทยาลัยมีสถานที่ฝึกประสบการณ์ให้กับพระนิสิตได้อย่างหลากหลายและสามารถมีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพออกสู่สังคมโลกในอนาคต
- พระบัณฑิตอาสาเป็นที่ต้องการของชาวเขา ครู ทหาร หน่วยงานราชการที่อยู่ในชุมชน เพราะต้องการงานเน้นจิตสำนึกความเป็นชนเผ่าโดยผ่านกระบวนการของหลักพุทธธรรม

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑๐.๑ โครงการพระบัณฑิตอาสามีความคล่องตัวในการทำงานติดตาม หนุนเสริมและการประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง
- ๑๐.๒ พระบัณฑิตอาสามีความตื่นตัวและมีการพัฒนาตนเองมากขึ้น เนื่องจากมีทีมงานลงพื้นที่ให้การเสนอแนะในการทำงานกับกลุ่มทุกชาติพันธุ์มากขึ้นอย่างใกล้ชิด

* * * * *